

dialogen

TEMA KONST- & ARKITEKTURUNDERVISNING

Joakim Lager

REFLEKTIONER EFTER MEJAN

KONSTAKADEMIEN

The Royal Academy of Fine Arts

*Alla texter i essäserien Dialogen har global paginering,
vilket innebär att sidnumren är unika för var essä
och desamma som i kommande tryckta upplaga.*

Copyright © *Joakim Lager och Konstakademien*
Redaktör och ansvarig utgivare *Susanna Slöör*
Grafisk form *Leif Mattsson / Omkonst*

*Essäserien Dialogen utges med bidrag från
Kungl. Akademien för de fria konsterna, Göran Lagervalls stiftelse.*

KONSTAKADEMIEN
The Royal Academy of Fine Arts

Joakim Lager

REFLEKTIONER EFTER MEJAN

Konsten ska vara fri heter det. Det innebär bland annat att vi inte kan ha några förutfattade meningar om hur den kommer att uppträda. Oförutsedd, överraskande och slående självklar ska den vara i egenskap av sin frihet. Konstnären ska se bortom det allmänt vedertagna.

När jag år 2006 påbörjade min studietid på Kungliga konsthögskolan föreföll mig den utgångspunkten grundmurad i utbildningen. Det var bra. Med synen på konsten som något oförutsett var den obligatoriefria undervisningen, även kallad individuella studieplanen, en naturlig konsekvens. Hur, var, när och med vilka medel en konstnär bör arbeta är för varje enskild individ att komma fram till själv. Med fördel under handledning av äldre kollegor.

Efter ett par år infördes digitala ansökningar på CD-skiva. Det blev banbrytande. Plötsligt förutsågs det oförutsägbara vara möjligt att distribuera på en CD-skiva i digital form. Kravet att alla blivande konstnärer måste ha de kunskaper som krävs för att överföra sina verk till digitala medier blev också ett faktum. Idag har alla landets fem konsthögskolor ett liknande ansökningsförfarande. Jag anser det vara exkluderande och att det inskränker sökandens möjligheter att vara så fritänkande som skolorna vill att de ska vara. Eller anser skolorna att formen för konsten inte behöver innefattas i den konstnärliga friheten? Anses kanske det väsentliga i konsten bestå av något annat? Till exempel presentationen av den?

Under min studieperiod, som hann sträcka sig till sju år med två uppehåll, upplevde jag att skolan successivt lade allt större vikt

Utan titel, 28 x 32 cm, klisterfärg på pannå
© Joakim Lager

vid elevernas förmåga att paketera och distribuera sin konst. Såväl praktiskt som teoretiskt. Det kan förvisso tyckas legitimt i en tid när konst främst förmedlas och hanteras genom beskrivningar samt recenserar utifrån dessa. Men det är väl knappast viljan att beskriva sitt skapande som lockar människor in i utbildningen.

Ett konstnärskap drivs på konstnärens eget initiativ av åtrå till skapandet. Oftast i ensamhet. På en konsthögskola ska eleverna få tid att lära sig handskas med sin egen kreativitet och hur de själva utvecklar och stimulerar den i första hand. När annars? Ingen kommer efter studierna berätta för dem vad de ska göra härnäst.

När jag kom in på konsthögskolan var elevernas inflytande på utbildningen enormt. Professorerna valde sina elever och eleverna tillsatte professorerna. Alla elever närvarade inte på kårmötena men många gjorde det och de allra flesta någon gång per termin. Diskussionen var bred och kreativ som jag minns den.

När 3+2-modellen (kandidat+master) infördes som en konsekvens av Bologna sjönk antalet elever på dessa möten drastiskt. Eleverna försattes i en beroendeställning till sina professorer som skulle bedöma om de fick fortsätta sin utbildning efter tre år. Att färre ville vara med och påverka formen för utbildningen kan naturligtvis ha flera skäl. Bland annat så gjordes samtidigt medlemskapet i kåren frivilligt. Men med det minskade intresset blev skolan mer ojämlig.

Då elevkårens inflytande försvagats infördes bland annat stramare ordningsregler i ateljéerna, minskat elevinflytande på valet av föreläsningar, obligatoriskt deltagande i utställningar, obligatorisk skrivning av masteressä för sistaårselever samt utvidgad temabaserad undervisning som i perioder gjorde personal och resurser obrukbara för elever oengagerade i tematiken.

Anmärkningsvärt är även att tillgången på egna ateljéer minskade rejält. När jag började kunde andraårselever stå själva i samma rum som två fjärdeårselever delade på när jag gick ut.

Min ateljé på skolan läsåret 2010/11
© Joakim Lager

Trots att kollektiva arbetsmetoder uppmuntrades var singelateljéerna alltid de mest eftertraktade.

Även om en del kanske inte anser nämnda förändringar vara särskilt dramatiska pekar de för mig i en tydlig riktning. Ingen av dem kan i någon bemärkelse anses öka elevernas konstnärliga frihet. Min uppfattning är att de förändringar som gjordes föddes ur en syn på vad en blivande konstnär generellt behöver för att bli framgångsrik i sin verksamhet. Det är bara det att framgång för konstnärer inte kan definieras generellt annat än till det yttre. En bra ekonomi torde exempelvis vara bra för de flesta. Jag är dock starkt övertygad om att förutsättningarna för en sådan kommer att fortsätta att förändras och att det därför är ett slöseri med resurser att anpassa utbildningen efter dem. Det är förresten tveksamt om detta mål överhuvudtaget kan tillskrivas utbildningens syfte. Definitionen av konstnärlig framgång är individuell.

De nyinstiftade hierarkierna gör att skolan blivit akademiserad. Förvisso har eleverna fortfarande stor frihet att förfoga över sin egen tid. Emellertid tror jag att om de inte från början uppmuntras att söka och följa en egen inre drivkraft finns stor risk att de blir vilsna och börjar söka trygghet genom erfarenhet. Det vill säga, uppföra sig som på en konventionell skola. Förvänta sig läxor och prov samt kräva att de utvärderas och att någon säger till dem vilka resultat som behövs för att bli godkänd.

I en enkät som dåvarande rektor lät skicka ut under mina sista år framkom att många elever önskade fler obligatoriska moment i utbildningen(!). Jag tolkar det som att skolan brister i sin förmåga att stärka elevernas självständighet. Den självständighet som fått dem att söka sig till en konstnärlig högskola och som det bör vara högsta prioritet att värna. Idag finns kanske inte längre någon utbildning att välja för den som vill det jag ville. Kungliga konsthögskolan verkar i sin struktur fjärrmat sig från

verkligt elevinflytande vilket för tio år sedan framställdes som dess främsta tillgång.

Kanske är det Bologna och drömmen om internationalisering som spökar. För att skolorna ska kunna hävda sig på en global ”marknad” så försöker de efterlikna och rekrytera personal från de konstinstitutioner i världen som för tillfället har högst inflytande över den internationella konstscenen. Göra utställningar som ser internationella ut. Det vill säga konst som ser ut som annan konst. Det är dumt och kan uppfattas som ängsligt. Om vi förutsätter att alla världens konsthögskolor gör likadant står de snart och stampar tillsammans i en ring pekandes på varandra. Vad är meningen med ett internationellt utbyte skolorna sinsemellan om inte var och en vågar odla och utveckla sin lokala egenart?

Vad många inte verkar inse är att hur en skola administreras påverkar hur eleverna skapar konst.

Stockholm i november 2015

*Joakim Lager, konstnär och student på Kungl. Konsthögskolan
2006-2013*

KONSTAKADEMIEN
The Royal Academy of Fine Arts